

ת"פ 22081/11/12 - בית המכס ומע"מ ירושלים נגד צור נ.ס. לבניה בע"מ, אוסאמה ג'ראיש, מר שלמה צח, מר משה יונה

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 22081-11-12 בית המכס ומע"מ ירושלים נ' צור נ.ס. לבניה בע"מ ואח'

בפני כבוד סגן הנשיא ירון מינטקביץ
המאשימה בית המכס ומע"מ ירושלים
ע"י עו"ד אחינועם צוראל
נגד הנאשמים
1. צור נ.ס. לבניה בע"מ
2. אוסאמה ג'ראיש
ע"י עו"ד יגיל בלזר
הערבים
1. מר שלמה צח
2. מר משה יונה

החלטה

לפניי בקשה לחילוט הפקדה וערבות צד ג' מכח ס' 51 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (להלן - **חוק המעצרים**) בשל אי התייצבות הנאשם למאסר במועד.

רקע

הנאשם הורשע בעבירה של ניכוי מס תשומות תוך שימוש בחשבוניות פיקטיביות ונגזרו עליו עונשים ובהם 14 חודשי מאסר בפועל. בגזר הדין נקבע, כי על הנאשם להתייצב למאסרו ביום 28.6.15, אך הנאשם ביקש לעכב את התייצבותו למאסר ולאפשר לו לנסוע לחו"ל לשם קיום מצוות החאג'. בדיון ביום 10.5.15 הוסכם בין הצדדים, כי בכפוף להפקדה כספית בסך 200,000 ש"ח ושתי ערבויות צד' ג בסך 150,000 ש"ח כל אחת, יוכל הנאשם לצאת את הארץ והתייצבותו למאסר נדחתה עד יום 1.11.15.

בדיון משלים ביום 11.6.15 התייצבו שני הערבים, הצהירו כי הם נכונים לערוב לחזרת הנאשם בסכום של 150,000 ש"ח כל אחד, והבהירו לבית המשפט כי "**ברור לנו שאם הנאשם לא חוזר מהחאג' הערבות תחולט**". לאור עמידת הנאשם בערבויות המוסכות נקבע, כי יוכל לצאת מהארץ והתייצבותו למאסר נדחתה ליום 1.11.15. עוד נקבע בהחלטה, כי: "**ביהמ"ש מזהיר את ביהמ"ש (צ"ל הנאשם - י.מ.) והערבים שאם הנאשם לא יתייצב יחולטו הערבויות**".

ביום 25.6.15 הוגש ערעור על גזר הדין (עפ"ג 54358-06-15, הרכב כב' הש' י. נועם, ר. פרידמן פלדמן ומ. בר-עם). במסגרת הערעור, ביום 18.10.15, הורה בית המשפט המחוזי על עיכוב ביצוע העונש עד להכרעה בערעור תוך שצוין: "**בהסכמת הצדדים, יותרו הערבויות בתוקף לצורך הבטחת ההתייצבות למאסר, ככל שיידחה הערעור**". ביום 4.5.16, ניתן פסק דין בערעור בו הופחת עונשו של הנאשם ל-12 חודשי מאסר ונקבע כי הנאשם יתניב לשאת בעונשו ביום 26.6.16.

ביום 20.6.16 הוגשה בקשה דחופה לעכב את התייצבות הנאשם למאסר בשל מצבו הרפואי, ובדין ביום 22.6.16, בהסכמת הצדדים נדחה מועד התייצבותו לעונש ליום 24.7.16, על מנת לאפשר לשב"ס להערך לקליטתו. ביום 15.7.16 ב"כ נאשם ביקש דחיה נוספת בת 15 יום להתייצבות.

לצד זאת, הגיש הנאשם לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור ובקשה לעיכוב ביצוע מועד התייצבותו לעונש (רע"פ 8359/16). ביום 22.11.16 נדחתה בקשת רשות הערעור ונקבע כי הבקשה לעיכוב ביצוע מתייתרת, אך לא נקבע מועד התייצבות. לבקשת המאשימה נקבע בהחלטה משלימה מיום 4.7.17, כי על הנאשם להתייצב למאסרו ביום 6.8.17 (להלן - **החלטת מועד ההתייצבות**).

חרף זאת, הנאשם לא התייצב לשאת בעונשו עד יום 20.12.20 - ועל כן הוגשה הבקשה לחלט את הערבויות וההפקדה.

ראיות

ב"כ הנאשם הגישו תצהירים והשמיעו עדים לשאלת מודעות הנאשם למועד התייצבותו למאסר ולתכלית הערבויות וההפקדה.

עו"ד אלן עושרת - תצהיר מיום 17.2.21 ועדות לפני מיום 5.4.21

העד ייצג את הנאשם בהליך בבית המשפט העליון. בתצהירו ובעדותו לפני אמר, כי הקשר בינו ובין הנאשם נוצר באמצעות רואה חשבון בשם גדי שיוביץ, אשר נפטר לאחרונה, ובשל פערי שפה הקשר בינו ובין הנאשם היה באמצעות רואה החשבון ולא באופן ישיר. לדבריו, הוא עדכן את מר שיוביץ המנוח בכך שבקשת רשות הערעור נדחתה, אך לא ידא שהנאשם אכן עודכן בהחלטה וכי למעשה אבד איתו הקשר. בעדותו לפני הוסיף, כי לא קיבל את ההחלטה על קביעת מועד התייצבות לעונש.

מחמוד אנבריה - תצהיר מיום 24.2.21 ועדות לפני מיום 17.10.21

העד הוא מכרו של הנאשם והיה בקשר עם מר שיוביץ המנוח וקיבל ממנו עדכונים בעניינו של הנאשם. לדבריו, מר שיוביץ לא מסר לו כי ישנה החלטה כי על הנאשם להתייצב למאסר וכי ידוע לו שהנאשם בירר מדי פעם עם רוה"ח על אודות התקדמות ההליך.

רס"ב מרואן מתא - תצהיר מיום 25.2.21

העד שוטר המשמש כאחראי על התיאום הבטחוני במרחב חברון מטעם המשטרה. מתצהירו עולה, כי במערכת המשטרתית הופיעה לנאשם "מניעה משטרתית" ביחס לכניסתו לארץ אך לא הופיע כי הנאשם דרוש למאסר. ככל שידוע לו, הנאשם התייצב למאסר מיד כשנודע לו כי עליו לעשות כן.

המאשימה הסכימה כי תצהירו יוגש חלף עדות.

מר משה יונה ומר שלמה צח - עדות מיום 17.10.21

הערבים העידו, כי הבינו שערבותם נדרשת רק לעניין הבטחת חזרתו של הנאשם מביקורו במכה, סמוך למתן גזר הדין.

הנאשם - עדות מיום 17.10.21

הנאשם מסר כי התייצב למאסר כשנודע לו כי עליו להתייצב. עוד טען, כי הבין שערכותם של הערבים נדרשת להבטחת חזרתו ממכה.

טיעוני הצדדים

ב"כ המאשימה ביקשה לחלט את הכספים. בטיעוניה עמדה על הערכים העומדים בבסיס מוסד הערבות וטענה כי קבלת טיעוני הנאשם תפגע באפשרות לשחרר נאשמים. לדבריה, התנהלות הנאשם מלמדת על רצונו להתחמק מהדין ולא ניתן לקבל את הסבריו הן לאור אישיותו ונסיון חייו והן כי ממילא חלה עליו חובה לברר את מועד התייצבותו למאסר. עוד הדגישה כי הכספים נועדו להבטיח את התייצבות הנאשם למאסר במועד ומשלא עשה כן, אין משמעות אם התייצב לאחר מספר שנים. לשיטתה, לאופן התנהלות המאשימה בעניין לא צריכה להיות השפעה. עוד הוסיפה כי יש לחלט גם את כספי הערבויות וטענה שהוראות ס' 5(ג)(2) לחוק הערבות אינן רלוונטיות במקרה שלפני לאור תכלית הערבות השונה בהליך הפלילי.

ב"כ הנאשם טענו, כי יש לדחות את חילוט הכספים ולהשיב לנאשם את ההפקדה. לטענתם, תכלית הכספים נועדה להבטיח את חזרתו ארצה של הנאשם מביקורו במכה ולא לשם הבטחת התייצבותו למאסר וחילוט הכספים יהווה עונש נוסף. עוד נטען כי ב"כ הקודם של הנאשם לא עדכנו בדבר תוצאות הרע"פ והנאשם לא היה מודע למועד ההתייצבות העדכני. לשיטתם, הנאשם התנהל בתום לב, במיוחד כשבמהלך כל התקופה הוא יצא וחזר לארץ מספר פעמים ודבר מאסרו לא עלה בביקורת הגבולות. לראיה, הנאשם התייצב למאסר ביוזמתו מיד כשנודע לו על דבר מאסרו. עוד נטען כי נפלו פגמים בכתב הערבות וממילא תוקפן פקע. לבסוף נטען כי מצבו הכלכלי של הנאשם לא טוב.

דין

סעיף 87 לחוק העונשין מסמך את בית המשפט לעכב ביצוע גזר דין של מורשע ולהתנות זאת בקביעת ערובה (ס' 87(ג)), עליה חל חוק המעצרים.

סעיף 48(א) לחוק המעצרים קובע את התנאים לשחרור בערובה, גם לנאשם שהורשע בעבירה וממתין לערעורו: **שחרור בערובה הוא על תנאי שהמשוחרר יתייצב לחקירה, לדין במשפטו או בערעור, או לנשיאת עונשו, בכל מועד שיידרש...**

התכלית הבסיסית לערובה, ביחס לנאשם שהורשע, היא להבטיח שישא בעונשו. לפיכך הכלל הוא כי יש לחלט ערבות של נאשם שלא התייצב לשאת בעונשו. כלל זה חורג מענינים של צדדים להליך מסויים, והוא נועד להבטיח את איתנותו של מוסד הערבות ולאפשר שחרורם של נאשמים, גם בתיקים בהם הם צפויים לעונשים כבדים. עמד על כך בית המשפט העליון לאחרונה, בבש"פ 2350/21, כמאלה:

חילוט ערבויותיהם של מפקחים וצדדים שלישיים משרת תכלית הרתעתית משולשת: הרתעת הערב הקונקרטי לבל יזנח את מחויבותיו; הרתעת הרבים, מפני שחילוטה של ערבות במקרה של הפרה תורם להעברת המסר שעניינו חשיבותן של ההתחייבויות שנוטלים על עצמם מי שמסכימים לפקח על נאשמים ונידונים; הרתעת הנאשם-המפוקח מפני פגיעה בדורשי טובתו שנאותו לערוב לו, ככל שיפר את תנאי השחרור בערובה (ראו: בש"פ 8163/12 אלון נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה

18 (19.11.2012)). הרתעה זו חיונית, שכן בלעדיה תוגבל יכולתם של בתי המשפט לעשות שימוש בכלי של שחרור לחלופת מעצר, ובכך להבטיח פגיעה מינימלית בזכותו של העצור לחירות.

עם זאת, בית המשפט אינו חייב לחלט את מלוא סכום הערבות והדבר תלוי בנסיבות העניין ונתון לשיקול דעת. ר' בהקשר זה בשפ 8626/04 צ'וסקין:

מושכלות ראשונים הם כי תנאי ערבות והפקדה כספית הנדרשים מנאשם כתנאי לשחרורו בחלופת מעצר נועדים להבטיח כי במקרה של הפרה הם ימומשו במלואם או בחלקם לאוצר המדינה. אף שסעיף 51(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), תשנ"ו-1996 מדבר ב"חילוט הערבות" בלא ציון מפורש כי ניתן לחלט את הערבות כולה או מקצתה, בשונה מההסדר התחקיתי שקדם להוראה זו (סעיף 48 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), תשמ"ב-1982) הדעת נותנת כי שמורה לבית המשפט הסמכות להורות לא רק על חילוט הערבות כולה, אלא גם על חילוט חלקה, תוך שהשיעור הנאות נקבע בהינתן מכלול נסיבות העניין העומד לדין.

במקרה שלפני, הנאשם הורשע בעבירות מס חמורות ונגזר עליו עונש עיקרי של 12 חודשי מאסר בפועל. למרות שבית המשפט הפגין התחשבות בנאשם ודחה את מועד התייצבותו של הנאשם לעונש מספר פעמים בשל בקשותיו, לצורך קיום מצוות החאג', לצורך הליך ערעור ובשל מצב רפואי, הנאשם ניצל זאת לרעה, והתייצב למאסרו באיחור של למעלה משלוש שנים וחצי מהמועד האחרון שנקבע, ומעל חמש וחצי שנים מאז נגזר דינו.

ראשית אדון בבקשה לחילוט כספי ההפקדה:

הנאשם מבסס את טיעונו על שני אדנים: הראשון הוא הטענה כי מטרת הערבויות הכספיות היתה להבטיח את שובו של הנאשם מחו"ל, בסמוך למתן גזר הדין והשני, הטענה בדבר אי מודעתו למועד ההתייצבות האחרון שנקבע.

באשר למטרת הערבויות: כאמור, ביום 10.5.15, דחיתי את בקשתו הראשונה של הנאשם לדחיית ריצוי עונשו בשל רצונו לנסוע למכה. בהמשך, ביום 11.6.15, נעתי לבקשתו לדחות מועד הרצוי לאחר שהעמיד בטוחות כספיות. בהחלטה הודגש, כי ככל שהנאשם לא יתייצב, יחולטו הבטוחות. יתרה מזאת, גם בערכאת הערעור, כשנה לאחר מכן ולאחר שעבר המועד בו הנאשם תכן לשהות בחו"ל נקבע, כי **"בהסכמת הצדדים, יותרו הערבויות בתוקף לצורך הבטחת ההתייצבות למאסר, ככל שיידחה הערעור"**. כלומר, ערכאת הערעור ראתה לנכון להשאיר את הבטוחות גם לאחר שהנאשם חזר לארץ וציינה במפורש כי תכליתן היא **"לצורך הבטחת ההתייצבות למאסר"**, כפי שמורה ס' 48(א) לחוק המעצרים לעיל. על כך אוסיף, את האמור מעלה, כי הערבויות הוטלו לאחר שנגזר ענשו של הנאשם, ועל כן ברור כי מטרתן היחידה היתה להבטיח את התייצבותו למאסר. לפיכך, דוחה את הטענה.

באשר למודעות הנאשם למועד ריצוי עונשו: אין חולק כי הנאשם היה מודע הן לעונש אשר נגזר עליו על ידי ולפסק דינו של בית המשפט המחוזי, ולא ניתן לקבל הטענה, כי הנאשם לא ידע שבקשת הרשות לערער שהגיש נדחתה ולא ידע כי עליו להתייצב למאסר. מצופה מאדם שמרחף מעליו עונש מאסר בפועל, עליו הגיש ערעור ובקשת רשות ערעור לברר את תוצאת ההליכים. מעבר לכך, בדיון בערעור לא בקשו ב"כ הנאשם לבטל כליל את עונש המאסר, אלא להקל בענשו ולהטיל עליו מאסר בעבודות שירות (ר' פרוטוקול הדיון בעפ"ג 54358-06-15 מיום 18.10.15). למעלה מהדרוש אוסיף, כי הנאשם נכח בדיון והוא תורגם לערבית. משכך, הציפיה המקסימלית של הנאשם היתה שעונשו יוקל ויהיה עליו לשאת בעבודות שירות ולא היתה לו ציפיה כי ענשו יבוטל כליל. לפיכך, גם אם אקבל את הטענה כי הנאשם לא ידע מה הוחלט בבקשת רשות הערעור ולא ידע מה מועד התייצבותו למאסר (ואני רחוק מכך), עדיין ברור כי עצם עינוי ולא בירר

כיצד הסתיים ההליך.

באשר לעדותו של עו"ד עשרת אציין, כי התקשיתי לקבל תיאור הקשר בינו ובין הנאשם, שהתקיים רק באמצעות מר שיוביץ המנוח, בשל קשיי שפה. אפנה את הקורא להחלטה מיום 23.12.13, בה דחיתי טענות נגד קבילות הודעות הנאשם, בין היתר משום שנגבו בעברית. באותה החלטה ציינתי, בין היתר, כי על פי התרשמותי הישירה מהודעות הנאשם (אשר הוקלטו ותומללו) הנאשם שולט היטב בשפה עברית - וכך התרשמתי מהנאשם גם במהלך הדיונים לפני. אך גם אם אקבל את תיאור הדברים, על הנאשם היה לברר מיוזמתו את תוצאות ההליך.

משכך, למרות שהיה על המאשימה לפעול באופן יעיל יותר לשם הבטחת התייצבות הנאשם לשאת בעונשו, אין הדבר יכול להוות עילה לביטול הבקשה לחילוט ההפקדה. לפיכך, דוחה את הטענה.

ביחס לטענה כי חילוט הפקדה יהווה ענישה נוספת, הרי שתכליתה כאמור נועדה להבטיח את קיומו של גזר הדין והתייצבות הנאשם לריצוי עונשו במועד. משתפר הנאשם את האמון שניתן בו, יש לדבר השלכות, גם אם לאחר למעלה משלוש שנים הוא התייצב לשאת בעונשו. ר' בש"פ 6033/19 דכה:

"חילוט ערבויות העורר מגשים במידה שקולה ומדודה את התכלית ההרתעתית העומדת בבסיס כלי הערובה הכספית. הנה כי כן, ידע ויפנים כל השוקל להפר את תנאי שחרורו בערובה, כי הוא עתיד לשאת באחריות בגין ההפרה באמצעות חילוט הערבויות שהפקיד כאשר התחייב למלא אחר תנאי שחרורו. ידע - יירתע וימנע."

עם זאת, בסופו של יום הנאשם למאסר מיוזמתו והוא אף שוחרר בשחרור מוקדם, דבר המעיד על התנהגותו הטובה. מעבר לכך, כפי שהערתי למעלה, ניתן היה לצפות מהמאשימה שתפעל בעצמה מהר יותר ולא תמתין מעל שלוש שנים. לאור אלה, באיזון הכולל ראיתי להורות על חילוט חלקי של סכום ההפקדה, בסך 60,000 ש"ח.

שונים הם פני הדברים לגבי חילוט כספי הערבים. ראשית, כתב הערבות המקורי של הערבים לא הוצג לי, וטעם זה מספיק לבדו כדי לדחות את בקשת המאשימה. מעבר לכך, ניתן להניח לזכותם של הערבים, כי אכן סברו שמטרת ערבותם היא בהבטחת חזרתו של הנאשם לארץ, כפי שהוזהרו בדיון לפני ביום 11.6.15. כמו כן, אחת מתכליות הערבות היא ליצור "מנוף לחץ" על הנאשם באמצעות הערבים. לו היתה המאשימה פונה לערבים ומתרה בהם מראש שהנאשם לא התייצב למאסר והם לא היו דואגים להתייצבותו, היה מקום לבקשה, אך אין כל אינדיקציה כי הערבים ידעו על כך שהנאשם לא התייצב למאסר ולא ניתנה להם הזדמנות לפנות אליו ולדאוג שיתייצב - ולפיכך לא ראיתי לחלט את הערבות עליה חתמו.

סיכום

מורה על חילוט של 60,000 ש"ח מסכום ההפקדה ודוחה הבקשה לחילוט ערבויות הצדדים השלישיים.

ניתנה היום, כ"ה חשוון תשפ"ב, 31 אוקטובר 2021, בהעדר הצדדים.